

Povětrnostní podmínky ve vegetačním období roku 2020 z hlediska pěstování brambor

RNDr. Tomáš LITSCHMANN, Ph.D., – AMET, Velké Bílovice

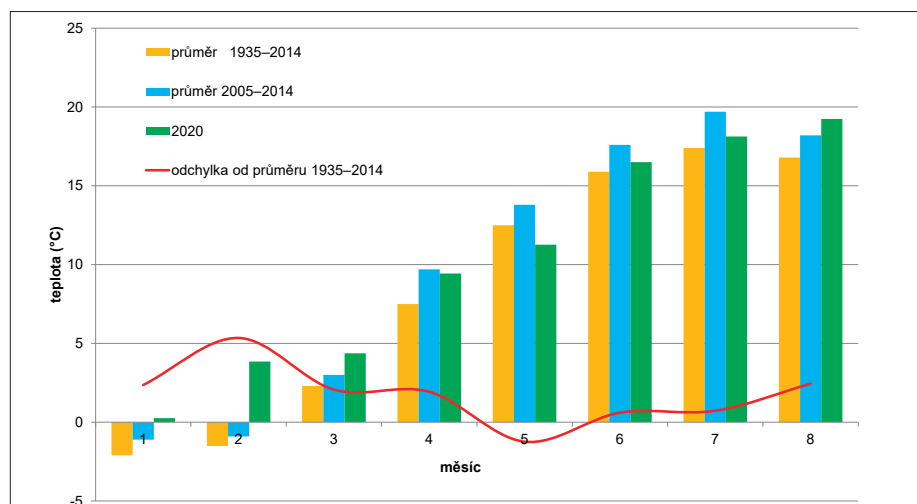
Ing. Petr DOLEŽAL, Ph.D.; Ing. Ervín HAUSVATER, CSc. – Výzkumný ústav bramborářský Havlíčkův Brod

Průběh povětrnosti v roce 2020 od začátku roku do konce srpna v sobě obsahoval jak prvky charakteristické pro měnící se klima, tak i prvky počasí známé spíše z konce minulého století. Během zimního období 2019/2020 nedošlo k poklesu teploty půdy na žádné sledované lokalitě pod bod mrazu, což se sice projevilo zvýšenou mortalitou přezimujících brouků mandelinky bramborové, nedošlo však ke zničení plevných brambor. Ty jsou také potenciálním rezervoárem infekce pro některé choroby včetně plísňe bramboru.

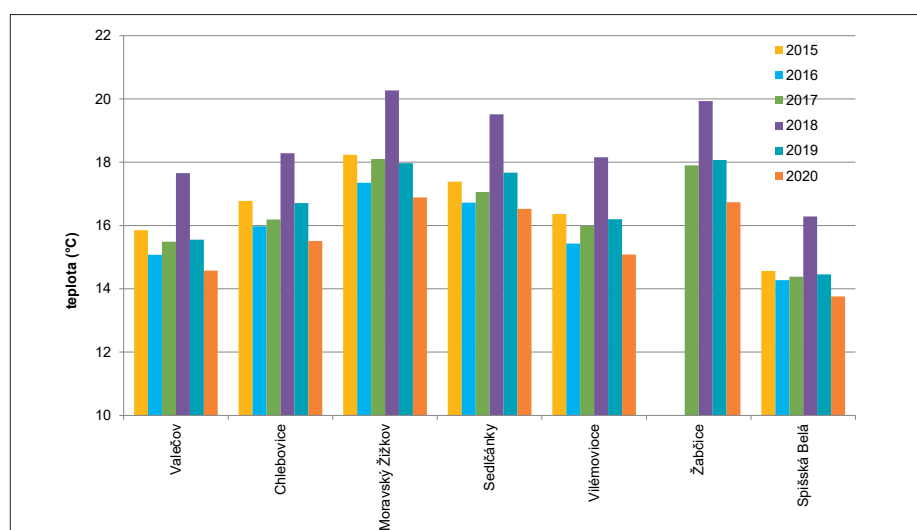
Teplotně nadnormální byl již leden, největší kladná odchylka od normálu za celé sledované období se vyskytla v únoru (graf 1), a to nejen v Havlíčkově Brodě přesáhla hodnotu 5 °C. Méně nadnormálními pak byly následující měsíce březen a duben. Tyto zvýšené teploty měly především výrazný dopad na trvalé kultury (zejména sady), u nichž došlo k urychlení raných vývojových stádií a následnému pomrznutí květních pupenů a květů na některých lokalitách již koncem března (meruňky) anebo v průběhu dubna. Květen, obdobně jako v roce přecházejícím, byl teplotně podnormální s výskytem mrazíků ještě v jeho první polovině. Následující dva měsíce připomínaly obvyklé léto z druhé poloviny minulého století, a to nejen po teplotní stránce, ale i z hlediska srážek. Srpen a září však již svým počasím opět připomínaly měsíce, na jaké jsme si zvykli v posledních letech, tj. se zvýšeným počtem tropických a letních dnů. Z víceletého porovnání na grafu 2 lze pak zjistit, že letošní období od dubna do srpna bylo nejchladnější od roku 2015 na všech sledovaných lokalitách. Potvrzuje to i následující graf 3, na němž křivka průběhu teploty v závislosti na nadmořské výšce je nejbližší ke křivce z počátku minulého století, zvýšení teploty je pouze o jeden stupeň Celsia.

Podle údajů Českého hydrometeorologického ústavu letošní období od června do srpna bylo srážkově nejbohatší za posledních 10 let. Nic na tom nemění skutečnost, že jsme byli na jaře sdělovacími

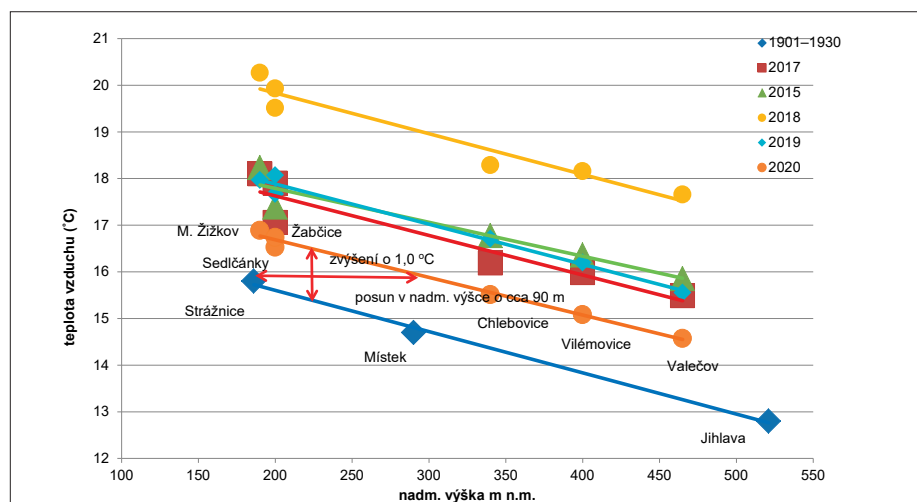
Graf 1: Průměrné měsíční teploty v roce 2020 a jejich srovnání s dlouhodobým průměrem – Havlíčkův Brod

Graf 2: Průměrné teploty vzduchu za období IV.–VIII. v jednotlivých letech

Graf 3: Závislost teploty vzduchu za IV. až VIII. na nadmořské výšce

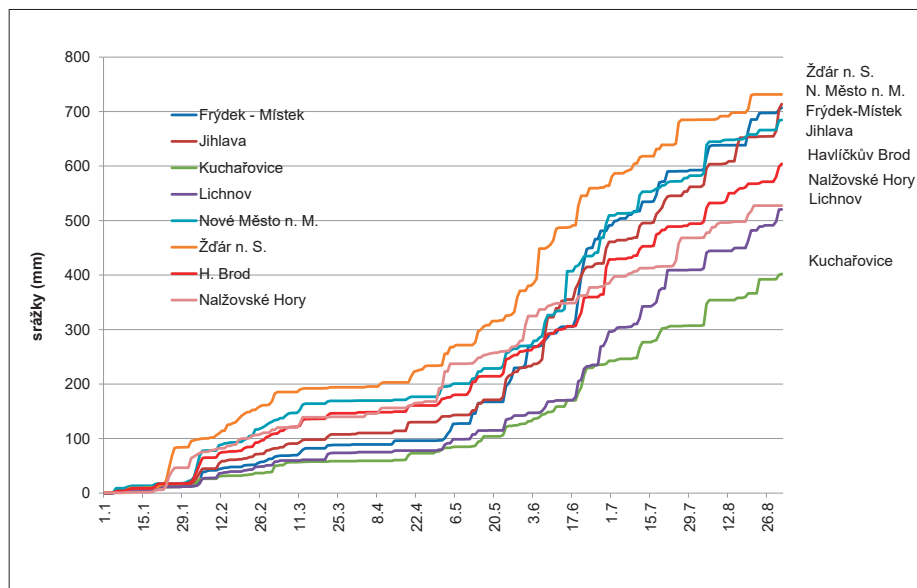

prostředky informování, že u nás panuje nejhorší sucho za posledních 500 let. Ná- zorně je to vidět na grafu 4, na němž lze sledovat postupný vývoj srážek od po- čátku roku až do konce srpna na vybra- ných lokalitách. Leden byl poněkud sušší, avšak již v únoru začalo srážek přibývat, čímž došlo k naplnění většiny povrch- vých nádrží. Srážkové údaje z průběhu března, dubna a částečně i května ukazu- jí, že toto období bylo srážkově podnor- mální, následně se ale situace změnila a srážkově vydatné byly měsíce červen až srpen. V podstatě lze tedy konstatovat, že ve většině našich hlavních bramborář- ských oblastí v tomto roce panovaly pří- hodné povětrnostní podmínky pro vývoj a růst bramborových porostů. Dokládají to i grafy 5 až 8, na nichž jsou vyneseny jednotlivé charakteristiky dnů od května do srpna pro vybrané lokality. Ve srovná- ní s minulými lety, kdy převládaly suché a teplé dny, se letos vyskytovaly nejprve chladné, avšak většinou vlhké, po větši- nu sezóny pak vlhké teplotně normální dny. Ty byly příhodné pro optimální vý- voj porostů. Pouze několik dnů převážně v srpnu bylo možno označit jako teplé, většinou však byly i vlhké.

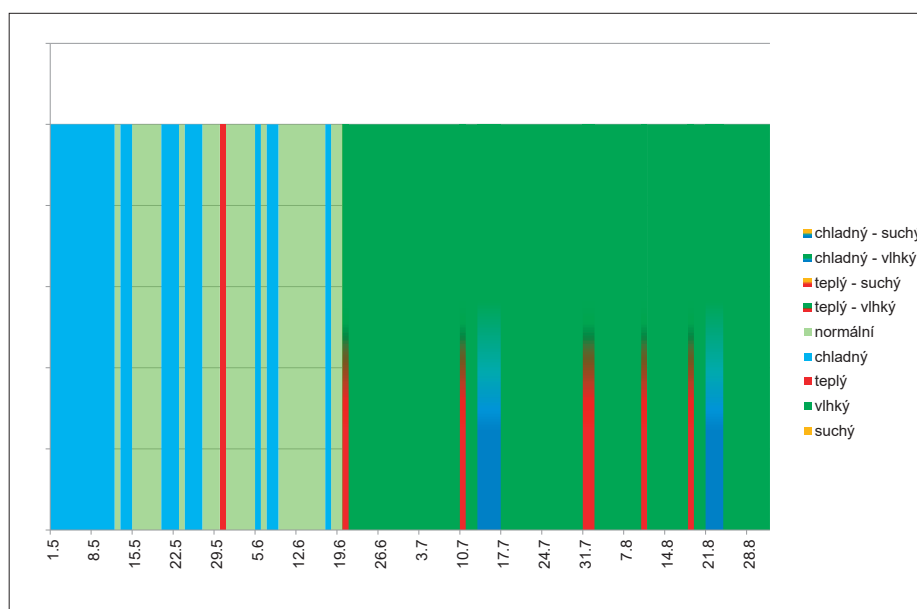
Příhodné povětrnostní podmínky pro růst brambor byly oproti předcházejícím letům v důsledku častějších dešťů a dlou- hodobého ovhčení porostů současně velmi vhodné pro výskyt a šíření plísňe bramboru. Pěstitelům to přineslo celou řadu problémů při provádění ošetření a zvýšilo náklady na chemickou ochranu. Časté srážky znemožnily provést ošetření ve vhodném termínu v důsledku podmá- čení terénu. Pro výzkumnou sféru však tyto podmínky poskytly příležitost pro další ověření nové metody Indexu pro prognózu a signalizaci plísňe bramboru a také aktuální prověření účinnosti fun- gicidních přípravků.

Jak dokládají grafy 9 až 14, prahová hodnota 600 pětidenních úhrnů indexu byla od počátku června překračována poměrně často na celém území naší re- publiky včetně Spišské Belé na východ- ním Slovensku. Přibližně kolem poloviny června po uplynutí inkubační doby se začaly projevovat první příznaky plísňe na listech, což je v poměrně dobré shodě s provedenou signalizací. Výjimku tvoři- ly zavlažované porosty v Polabí, na nichž byly viditelné příznaky již na začátku června. Hodnoty indexu však v předchá-

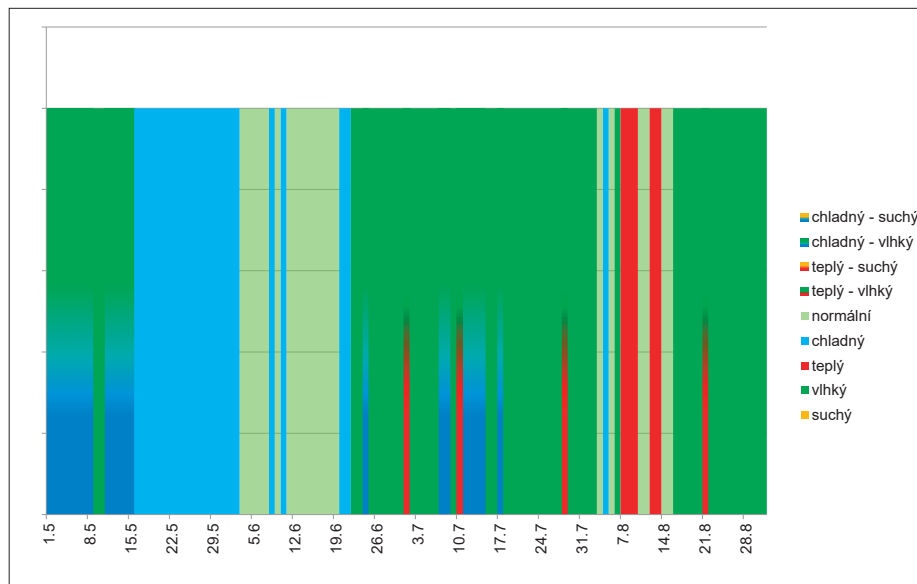
Graf 4: Termín výskytu poslední záporné přízemní minimální teploty

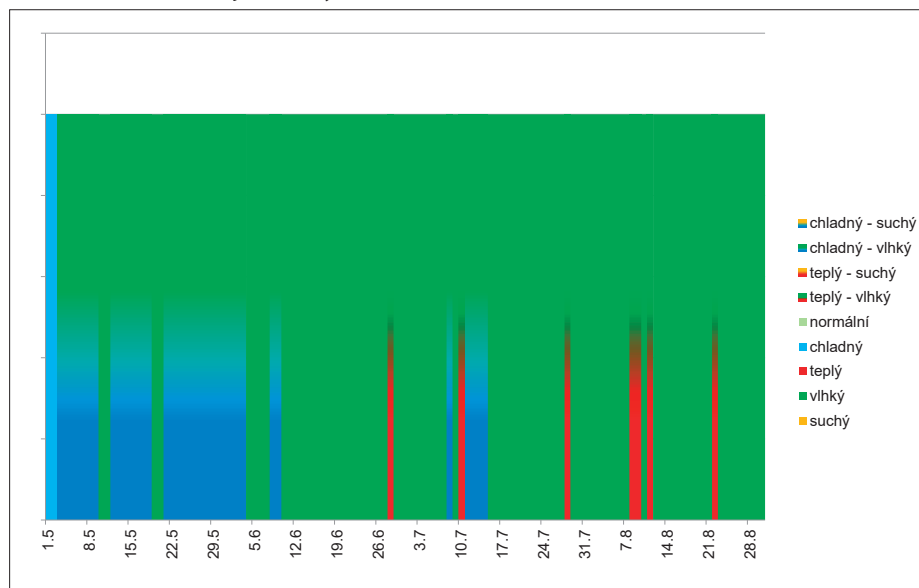
Graf 5: Charakteristika jednotlivých dnů v roce 2020 – Valečov

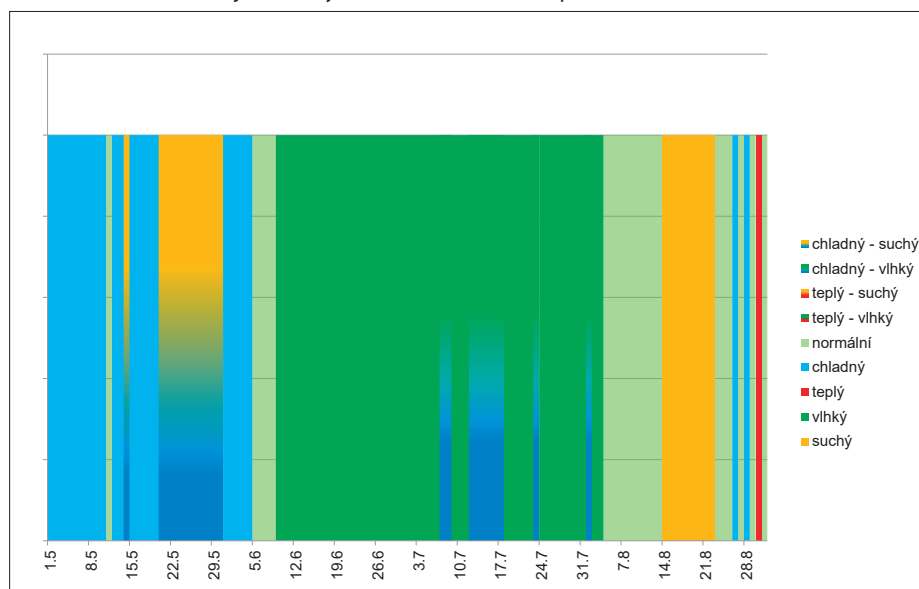
Graf 6: Charakteristika jednotlivých dnů v roce 2020 – Vilémovice

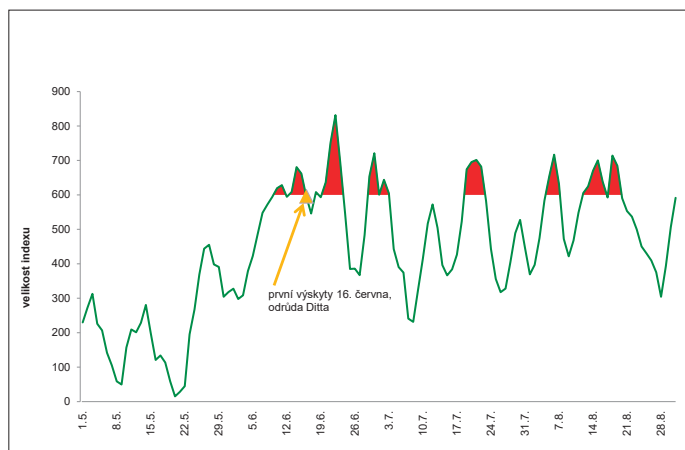
Graf 7: Charakteristika jednotlivých dnů v roce 2020 – Chlebovice

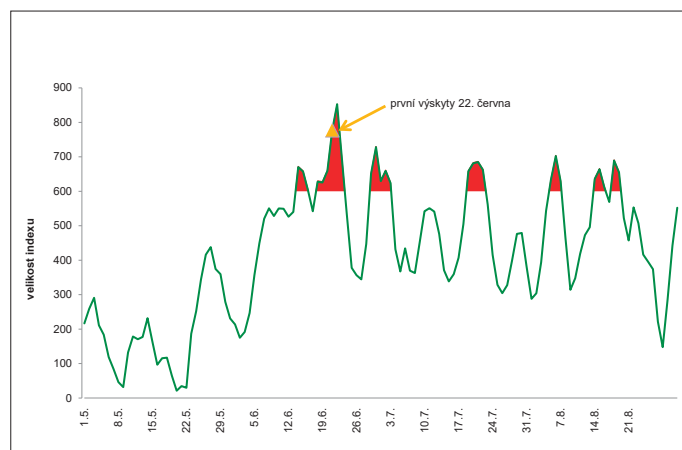
Graf 8: Charakteristika jednotlivých dnů v roce 2020 – Spišská Belá (SR)

Graf 9: Pětidenní úhrny indexu pro signalizaci závažnosti podmínek pro výskyt plísně bramboru v roce 2020 – Valečov

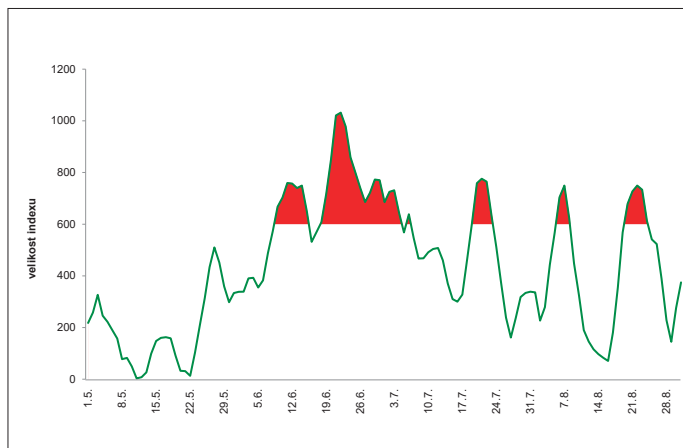
Graf 10: Pětidenní úhrny indexu pro signalizaci závažnosti podmínek pro výskyt plísně bramboru v roce 2020 – Lípa u Havlíčkova Brodu

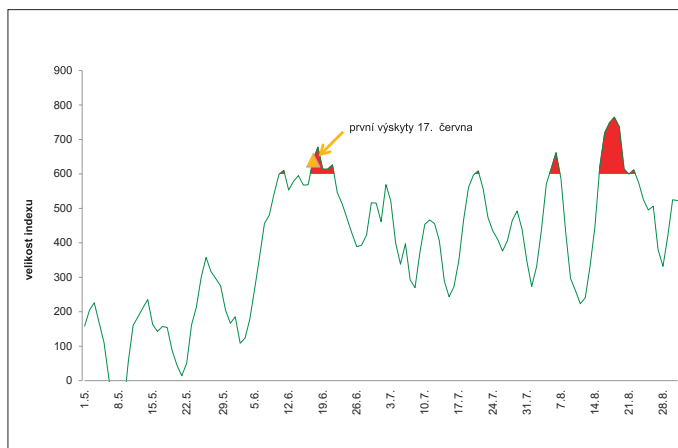
zejícím období na těchto lokalitách nedosahovaly kritických hodnot. Vyplyvá z toho poznatek, že v takových případech by bylo vhodnější měřit příslušné meteorologické veličiny přímo v porostu, aby bylo zaznamenáno jak množství závlahové vody, tak i lokální ovlivnění teploty a vlhkosti vzduchu. Při použití údajů ze vzdálenějších meteorostanic ani po započítání dávek závlahové vody nejsou dosaženy uspokojivé výsledky.

Závěrem lze konstatovat, že rok 2020 byl pro růst a vývoj brambor z hlediska meteorologických podmínek příznivý. Zároveň však přinesl velmi vhodné podmínky pro výskyt a šíření plísně bramboru, a to jak v nati, tak na hlízách. O objemu kvalitních hlíz realizovatelných na trhu však rozhodla úroveň ochrany proti plísni bramboru, náchylnost pěstovaných odrůd k chorobě, ale také faktory, které nelze ovlivnit, jako byly například přívalové deště a zamokření pozemků.

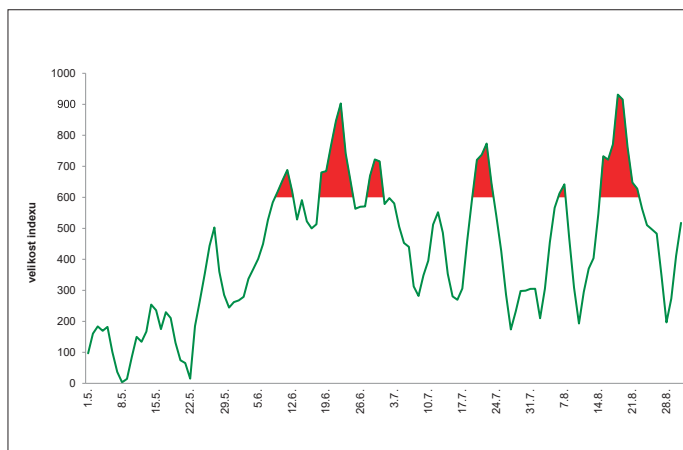
Graf 11: Pětidenní úhrny indexu pro signalizaci závažnosti podmínek pro výskyt plísně bramboru v roce 2020 – Chlebovice

Graf 13: Pětidenní úhrny indexu pro signalizaci závažnosti podmínek pro výskyt plísně bramboru v roce 2020 – Velhartice

Graf 13: Pětidenní úhrny indexu pro signalizaci závažnosti podmínek pro výskyt plísně bramboru v roce 2020 – Žabčice

Graf 14: Pětidenní úhrny indexu pro signalizaci závažnosti podmínek pro výskyt plísně bramboru v roce 2020 – Spišská Belá (SR)

